

А.М. ТКАЧЕНКО, доцент,
Т.О. ТКАЧЕНКО,
Запорізька державна інженерна академія

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

Основною умовою стабілізації і подальшого стійкого розвитку економіки України є підйом інвестиційної активності у промисловості, що потребує пошуку, залучення та акумуляції фінансвих ресурсів для виконання інвестиційних програм і проєктів. Реалізація програм відновлення і розвитку виробництва потребує багатомільярдних коштів. Надходження цих коштів залежить від інвестиційного клімату, створюваного законодавчо, а також від підприємств як об'єктів інвестування, що самостійно розробляють програми розвитку виробництва.

Великий внесок у розвиток питань дослідження інвестиційних процесів, умов і чинників їхньої активізації внесли такі вчені, як Амоша О.І., Іванов М.І., Бланк І.А., Желнін О.В., Пересада О.О., Оніщенко В.О., Чумаченко М.Г. та ін.

Аналіз дослідження стану інвестиційних процесів у промисловості, дієвості джерел формування інвестиційних ресурсів дозволив зробити висновок про те, що внаслідок складності та багатоаспектності проблеми в сучасних умовах існують питання методологічного та прикладного характеру, які недостатньо розроблені. Одним з таких питань є інвестиційна політика органів влади місцевого рівня. Розв'язання проблеми формування інвестиційної політики на регіональному рівні розглядається як двоєдине завдання обґрунтування сутності інвестиційного процесу і форм реалізації територіального фактора в господарському механізмі країни.

Метою даного дослідження є аналіз стану інвестиційної діяльності в Запорізькій області та роль облдержадміністрації в підтримці економічно і соціально значущих для регіону інвести-

ційних проєктів із залученням усіх можливих джерел інвестиційних ресурсів, створення сприятливого інвестиційного клімату.

Пізнання сутності основ прояву регіональних факторів на загальноекономічному рівні визначає системний і цілісний підхід до обґрунтування механізму формування ефективної інвестиційної політики на регіональному рівні. Розв'язання проблеми формування ефективної інвестиційної політики на загальнодержавному рівні в узагальненому вигляді закономірно передбачає аналіз факторів її забезпечення на рівні окремих регіонів України.

Інвестиційна привабливість регіону оцінюється на основі ранжування регіонів за такими синтетичними (узагальненими) показниками:

рівнем загальноекономічного розвитку регіону (оцінюються такі аналітичні показники: питома вага регіону у ВВП і виробленому національному доході, обсяг виробленої промислової продукції на душу населення, рівень самозабезпеченості регіону основними продуктами харчування, середній рівень заробітної плати працівників, обсяг і динаміка капітальних вкладень на одного мешканця, кількість фірм всіх форм власності, питома вага збиткових підприємств в загальній кількості фірм);

рівнем розвитку інвестиційної інфраструктури регіону (оцінюється кількість підрядних будівельних компаній, обсяги місцевого виробництва основних видів будматеріалів, виробництво енергоресурсів на душу населення, густота автодоріг з твердим покриттям на 100 км² території, густота залізничного сполучення на 100 км² території);

демографічною характеристикою регіону (аналізується питома вага населення регіону в загальній кількості жителів України, співвідношення міських і сільських мешканців, питома вага населення, зайнятого в суспільному виробництві та підприємствах всіх форм власності, рівень кваліфікації зайнятих в суспільному виробництві працівників);

рівнем розвитку ринкових відносин і ринкової інфраструктури (вивчається відношення місцевих органів влади до створення підприємницького клімату і кількість структур сприяння розвитку підприємництва на регіональному рівні, питома вага незавершених будівельних об'єктів в загальній кількості тих, будівництво яких розпочалось за останні 3 роки);

рівнем криміногенних, екологічних і інших ризиків (розглядається рівень економічних злочинів на 100 тис. мешканців, питома вага фірм з шкідливими викидами, які перевищують межі припустимих норм, в загальній кількості промислових підприємств, середній радіальний фон в містах регіону) [1, с. 87–88].

В умовах ринкової економіки кожний суб'єкт господарювання, орієнтований на економічне зростання, завжди розробляє стратегію інвестиційної діяльності як необхідної умови досягнення довгострокової мети. І це абсолютно справедливо, оскільки рівень розвитку як окремого підприємства, так і економіки країни в цілому значною мірою характеризується обсягом і формами впровадження інвестицій [12, с. 346].

Обґрунтування закономірних особливостей інвестиційного процесу базується на оцінці інвестиційної привабливості регіонів України для вітчизняних і іноземних інвесторів, оцінці виробничого потенціалу регіонів, оцінки рівня загальноекономічного розвитку регіонів України, врахування середнього рейтингу інфраструктури регіонів України на ступінь ефективності розміщення інвестицій щодо

показників рівня розвитку ринкових відносин, екологічних і промислових ризиків.

Обсяг інвестицій суттєво залежить від інвестиційного клімату, що включає сукупність політичних, економічних, соціальних і правових умов, які сприяють активізації інвестиційної діяльності вітчизняних та іноземних інвесторів. В узагальненому вигляді інвестиції представляють собою вкладення капіталу з метою наступного його збільшення. При цьому приріст капіталу повинен бути достатнім для компенсації інвестору відмови від використання наявних коштів на споживання в поточному періоді, бути винагородою за можливий ризик втрат у майбутньому періоді.

Поняття інвестицій варто розглядати як з фінансової, так і з економічної точок зору. З позиції фінансового менеджменту інвестиційне рішення являє собою вкладення активів у господарську діяльність чи до сфери фінансового обігу з метою одержання прибутку. З економічної точки зору – це витрати на створення, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння виробництва, а також такі, що пов'язані зі змінами обігового капіталу в залежності від витрат на основний капітал. Оскільки чистий прибуток, одержаний у результаті здійснення інвестицій, є джерелом збільшення інвестиційного капіталу, необхідним є стратегічне управління процесом прийняття інвестиційних рішень, що дозволить промислового підприємству, як суб'єкту господарювання, активно займатися інвестиційною діяльністю.

На основі узагальнення показників по всіх регіонах України закономірне припущення про пріоритети інвестиційної привабливості регіонів України, врахування яких за рівнем іноземних інвестицій на 01.01.2001 року варто виділити так: м. Київ – 37,7%; Київська область – 8,2%; Донецька область – 7,9%; Запорізька область – 6,6%; Полтавська – 6,3%; Дніпропетровська –

5,5%; АР Крим – 4,1%; інші – 23,7% [11, с. 112].

За питомою вагою на одного мешканця України припадає 64,8 долл. США прямих іноземних інвестицій. Місто Київ і Київська область займають перше і друге місця серед регіонів України за рівнем інвестицій на душу населення (392 і 143 долл. США відповідно). Третє місце за цим показником посідає Полтавська область (122 долл. США), потім – Запорізька (106 долл. США), Черкаська (71 долл. США) та Одеська (69 долл. США). В інших регіонах цей показник нижче від середнього по Україні. Найнижча забезпеченість прямими іноземними інвестиціями на душу населення в Хмельницькій (9 долл. США) і Вінницькій (7 долл. США) областях [11, с.112–113].

Однією із головних цілей своєї діяльності Запорізька обласна державна адміністрація визначає створення привабливого інвестиційного іміджу регіону, ак-

тивізацію інвестиційної діяльності підприємств. Сьогодні частка іноземних інвестицій в обсязі інвестиційних ресурсів Запорізької області переважає. Якщо порівняти данні за 1999–2001 рр., то ми побачимо, що прямі іноземні інвестиції (надходження) у 2000 р. зросли у 4,1 рази у порівнянні з 1999 р., а у 2001 р. у 4,8 рази у порівнянні із 2000 р. Протягом 2001 р. в економіці області закордонними інвесторами вкладено \$37,5 млн. прямих інвестицій, або в 4,8 рази більше, ніж за 2000 р. Загальний обсяг інвестицій за 2001 р. склав 1,2 млрд. грн. близько 85% цієї суми складають власні кошти господарюючих суб'єктів області, які спрямовані в основному на реконструкцію і технічне переозброєння виробництва з метою збільшення випуску конкурентоспроможної продукції [3, с. 12]. На рис. 1 показано структуру інвестицій в основний капітал Запорізького регіону у 2001 році.

Рис. 1. Структура інвестицій в основний капітал у 2001 р.

Щоб збільшити обсяги залучення інвестицій для економічного розвитку регіону та виконання Указу Президента України від 22.02.2001 №108/2001 “Про додаткові заходи щодо збільшення надход-

жень інвестицій в економіку України” розроблено Програму збільшення обсягів залучення інвестицій для економічного розвитку Запорізької області на 2002-2003 рр. У якій зокрема говориться, що збільшення

надходжень в економіку краю відбудеться за умов:

зміцнення економічних, правових і організаційних умов діяльності інвесторів в Україні й, у першу чергу, в пріоритетні галузі;

недопущення порушень прав інвесторів та сприяння їм у відновленні порушених прав;

забезпечення відкритості, прозорості і послідовності процесу приватизації державного майна з метою сприяння залучення інвестицій.

Окрім того, з метою розповсюдження інформації про інвестиційний потенціал області матеріали щодо інвестиційних пропозицій підприємств регіону надані облдержадміністрацією для:

презентації на Інтернет-сервері "Інвестиційні можливості України";

розміщення в інформаційному довіднику "Україна запрошує до співпраці";

представлення демонстрації на виставці інвестиційних проектів, яка відбулася 18-19 червня 2001 р. в м. Київ в рамках п'ятого пленарного засідання Консультативної ради з питань іноземних інвестицій в Україні;

демонстрації на II Міжнародному форумі економічного співробітництва "Партнерство в ім'я злагоди та розвитку", який відбувся у м. Київ з 05.12.2001 по 07.12.2001. У рамках форуму відбулася презентація області на спеціальній експозиції "Промисловість України: інвестиційний потенціал".

Згідно з розпорядженням голови облдержадміністрації від 29.10.2001 № 499 розпочато роботу щодо видання презентаційного буклету "Запорізька область – регіон можливостей".

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій станом на 01.01.2001 склав \$249,6 млн., або 6,6% від загального обсягу інвестицій в Україну (четверте місце серед регіонів України). Розглядаючи галузеву структуру прямих іноземних інвестицій необхідно зауважити, що великий інтерес до вкладення свого капіталу викликають у інвесторів такі галузі економіки області, як машинобудування (64,9% від загального обсягу інвестицій), харчова промисловість (9,0%), добувна промисловість (8,7%), оптова торгівля (4,5%), металургія та обробка металу (2,5%), інші (10,4%) (рис. 2) [3, с. 13, с.32].

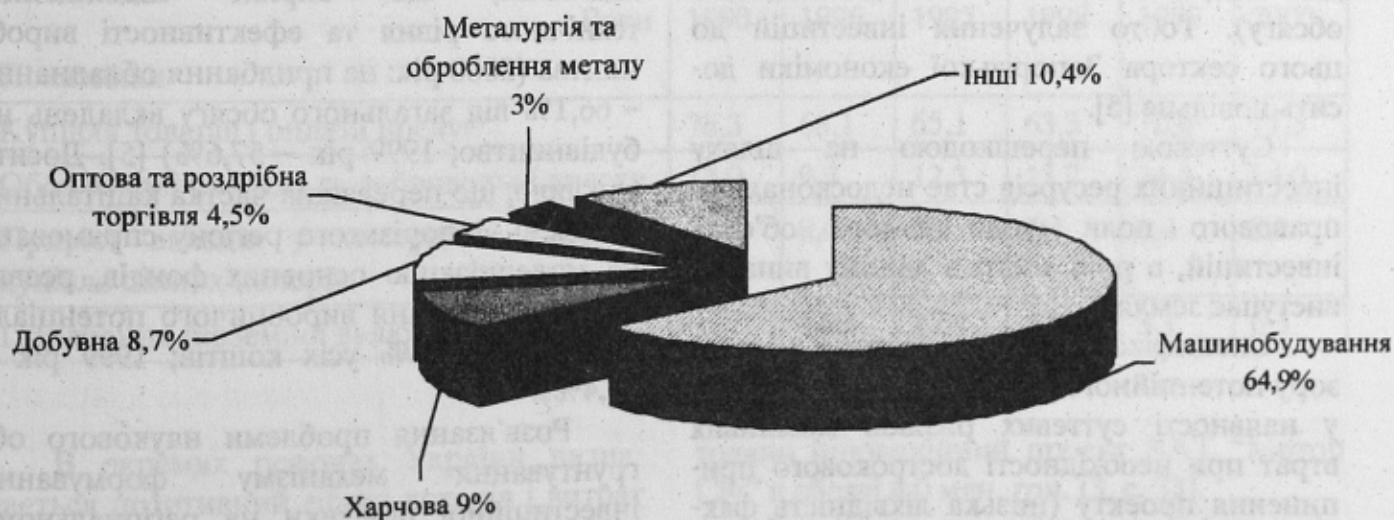

Рис. 2. Структура прямих іноземних інвестицій в економіку Запорізької області за галузями економіки станом на 01.01.2002 р.

Із загального обсягу прямих іноземних інвестицій станом на кінець 2000 р. найбільші суми у підприємства Запорізького регіону нерезидентами України становлять: Корея – 150,0 млн. дол. США (67,9%), Словаччина – 20,6 млн. дол. США (9,3%), Швеція – 20,0 млн. дол. США (9,1%), Італія – 8,1 млн. дол. США (3,7%)

В 2001 році іноземні інвестиції вкладені вже в 145 підприємств Запорізької області. Найбільші інвестиції надійшли від корейської компанії DAEWOO, яка фінансує ВАТ “Авто ЗАЗ”, італійської компанії IVECO, яка є співзасновником ЗАТ “IVECO-Мотор-Січ”; шведської компанії “Болтик Бевериджес Холдінг АБ” – основного інвестора ВАТ ПБК “Славутич”, словацької компанії MINERFIN a.s., яка співпрацює з ЗАТ “Запорізький залізрудний комбінат” [5, с. 9–10].

Заслуговує на увагу аналіз залучення інвестицій до такої галузі економіки Запорізької області, як сільське господарство. ПІІ в сільське господарство станом на кінець 2000 року – 155,63 тис. дол. США, а це 0,07% від загального обсягу іноземних інвестицій (на кінець 1997 р. – 155,85 тис. дол. США, а це також 0,07% від загального обсягу). Тобто залучення інвестицій до цього сектора Запорізької економіки досить повільне [5].

Суттєвою перешкодою на шляху інвестиційних ресурсів стає недосконалість правового поля щодо самого об'єкта інвестицій, в ролі якого в даному випадку виступає земля.

Специфіка аграрного сектора з точки зору потенційного інвестора полягає також у наявності суттєвих ризиків можливих втрат при необхідності дострокового припинення проекту (низька ліквідність фактично внесених інвестицій). Тому, саме в цьому секторі першочергового завдання набуває розроблення та пошук таких схем юридичних, фінансових, організаційних гарантій, які б забезпечили максимальне зниження цих ризиків.

Для вирішення зазначених завдань щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку області, а саме в аграрний її сектор, головним управлінням економіки Запорізької облдержадміністрації разом з регіональним відділенням Українського союзу промисловців та підприємців розроблена інвестиційно-інноваційна програма розвитку АПК. Мета зазначеної програми: створення ефективних агропромислових підприємств; забезпечення прискореного розвитку підприємств харчової промисловості, що входять до агропромислового об'єднання; зменшення ризиків учасників економічних перетворень в агропромисловому комплексі області; створення сучасної інфраструктури обслуговування сільськогосподарських підприємств; поліпшення соціального становища сільського населення тощо.

Треба відзначити позитивні зміни технологічної структури капітальних вкладень в Запорізьку область. В загальному обсязі інвестицій у будівництво знижується частка витрат на здійснення будівельних і монтажних робіт, в той же час зростає питома вага вкладень на придбання машин та обладнання, що сприяє підвищенню технічного рівня та ефективності виробництва (2000 рік: на придбання обладнання – 66,1% від загального обсягу вкладень на будівництво; 1999 рік – 57,6%) [5]. Досить важливо, що переважна частка капітальних вкладень Запорізького регіону спрямована на модернізацію основних фондів, розвиток та оновлення виробничого потенціалу (2000 рік: 86,5% усіх коштів; 1999 рік – 81,4%).

Розв'язання проблеми наукового обґрунтування механізму формування інвестиційної політики на регіональному рівні закономірно передбачає визначення дієвих важелів забезпечення її ефективності. Системний підхід до пізнання сутнісних основ інвестиційної політики враховує взаємодію джерел інвестицій, з одного боку, й оцінку факторів їх

розміщення – з іншого. Як джерела інвестицій на загальнодержавному і регіональному рівнях передбачається три складових, а саме: суб'єкти господарювання; державний і регіональний бюджети; особисті доходи громадян.

На сьогодні слід відзначити, що досить вагомі кошти, які використовуються для кредитування різних проектів Запорізького регіону здійснюються частково за рахунок вкладів населення, так за станом на 01.11.2001 р.:

загальна сума вкладів населення області в комерційних банках склала 404 млн. грн. (4 місце в Україні);

обсяг наданих комерційними банками короткотермінових кредитів склав 869 млн. грн. (5 місце), довготермінових – 162 млн. грн. (6 місце).

Обсяг залучених кредитних ресурсів банківських та фінансових установ у 2002 р. становитиме близько 1190 млн. грн. або 113,8% до відповідного показника 2001 р. Збільшенню кредитного портфелю банків

та банківських установ області сприятиме залучення страхових резервів страхових компаній, нагромадження вільних коштів населення у банківських установах завдяки підвищенню доходів населення.

Проте, якщо розглянути цю ситуацію на загальнодержавному рівні, то виявиться, що забезпечення інвестиційними ресурсами з боку особистих доходів громадян на сучасному етапі трансформаційних процесів в Україні малоефективне у зв'язку з недостатнім рівнем сукупних власних доходів, структури власного споживання, рівня процентної ставки (табл. 1) [11, с.113].

Дані табл. 1 свідчать про недовіру громадян до фінансово-кредитних установ наприкінці 1990-х років. Незначне зростання грошових вкладів населення у фінансово-кредитні установи після грошової реформи було припинене фінансовою на купівлю іноземної валюти. Цей факт свідчить про високий рівень інфляційних очікувань населення України.

Таблиця 1

Структура витрат населення України у відсотках до грошових доходів

Роки	1990	1996	1997	1998	1999	2000
Показники						
Купівля товарів і оплата послуг	78,3	68,1	65,1	63,3	70,4	71,5
Обов'язкові платежі та добровольні внески	11,0	9,7	12,3	13,7	14,1	14,0
Приріст вкладів у комерційні банки і купівля цінних паперів	10,7	8,0	5,2	5,4	6,4	8,2
Придбання іноземної валюти	–	14,2	17,4	17,6	9,1	6,3

В окремих регіонах України визначається позитивний ефект доходів і витрат населення на інвестиційний процес на початку 2000-х років, зокрема у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Київській, Львівській, Одеській, Полтавській, Харківській областях і місті Києві.

За рахунок коштів Державної інноваційної компанії у 2001 р. прокредитовано інноваційний проект ВАТ “Мотор Січ” в обсязі 4,0 млн. грн. [3, с. 33].

Для вирішення питання щодо залучення інвестицій велику роль відіграє розпорядження голови облдержадміністрації від 21.08.2001 № 839, яким затверджені регіональні заходи щодо реалізації Основних напрямів розвитку фондового ринку області на 2001-2005 рр.

Для вирішення питання щодо залучення інвестицій велику роль відіграє розпорядження голови облдержадміністрації від 21.08.2001 № 839, яким затверджені регіональні заходи щодо реалізації Основних напрямів розвитку фондового ринку області на 2001-2005 рр.

Міністерству економіки та з питань європейської інтеграції України надані свої зауваження та пропозиції до:

проекту Указу Президента України "Про агенства регіонального розвитку";

проекту Указу Президента України "Про заходи щодо розвитку іпотечного ринку в Україні".

Запорізькою облдержадміністрацією проведено значну роботу щодо залучення усіх можливих джерел фінансування для завершення будівництва життєво важливих об'єктів даного регіону з високим ступенем будівельної готовності, введення в дію яких дозволить покращити соціально-економічне становище області та окремих її територій.

Слід відзначити, що велике позитивне значення має те, що облдержадміністрації вдалося вирішити питання стосовно залучення державних коштів у сумі більш ніж 4 млн. грн. на спорудження низки найважливіших об'єктів, в т.ч.:

1,4 млн. грн. – на роботи по ліквідації аварійного стану автопереїзду греблі ДніпроГЕСу;

1,0 млн. грн. – на продовження будівельних робіт по водопостачанню м. Бердянськ із Каховського магістрального каналу і південно-західної частини області;

0,785 млн. грн. – на спорудження онкодиспансера і 106-квартирного житлового будинку в м. Мелітополь;

0,908 млн. грн. – на будівництво об'єктів газопостачання та водозабезпечення в сільській місцевості: в Бердянському, Вільнянському, Мелітопольському, Оріхівському, Пологівському, Приморському, Токмацькому і Новомиколаївському районах [3, с. 33].

Розроблено техніко-економічне обґрунтування будівництва нового мостового переходу через р. Дніпро в м. Запоріжжя.

За рахунок коштів обласного бюджету в 2001 р. освоєно 13,4 млн. грн., з яких 8,8 млн. грн. або 65,7% – на об'єктах комунального призначення.

До святкування 10-ї річниці Незалежності України за рахунок коштів обласного бюджету введено в дію:

операційний блок центральної районної лікарні у м. Приморськ;

спальний корпус пансіонату для ветеранів війни та праці в м. Бердянськ;

спальний корпус школи-інтернату для дітей-сиріт у с. Полтавка Гуляйпільського району.

Крім того концентрація та збалансування бюджетних коштів регіону дозволили ввести в дію у 2001 р. 38,4 км мереж газопостачання, 11 котелень – у смт Степногірськ, м. Пологи, м. Приморськ, м. Гуляйполе, м. Кам'янка-Дніпровська, смт Новомиколаївка та ін. [3, с. 34].

З метою підвищення ефективності капітальних вкладень, фінансування яких здійснювалося за рахунок коштів обласного бюджету, видані розпорядження облдержадміністрації:

від 24.05.2001 № 202 "Про фінансування будівництва особливо важливих об'єктів соціальної сфери";

від 25.05.2001 № 210 "Про затвердження складу конкурсної комісії та Порядку проведення на конкурсних засадах оцінки та відбору інвестиційних проектів, що передбачають залучення коштів обласного бюджету";

від 07.08.2001 № 363 "Про фінансування будівництва першочергових об'єктів з бюджету області в обсязі 5235,0 тис. грн.".

На реалізацію обласної програми "Сільське подвір'я" у 2001 р. з обласного бюджету виділено 200 тис. грн., з державного – 855 тис. грн., районних – 121 тис. грн. Це дозволило ввести в дію 63 і придбати 27 житлових будинків, газифікувати 540 житлових будинків.

Зроблено важливі кроки у вирішенні житлової проблеми для молоді, для чого були залучені кошти державного та місцевого пільгового кредиту.

На будівництво житла для молоді, яке розгорнуто у мм. Запоріжжя, Бердянськ,

Пологи спрямовано 138 тис. грн. із обласного бюджету і 751 тис. грн. – з державного. Отримали нові квартири 66 молодих сімей у м. Запоріжжі і 22 сім'ї – у м. Пологи.

Забезпечено житлом 70 безквартирних військовослужбовців.

У 2001 р. в області освоєно 1,2 млрд. грн. капітальних вкладень (95,5% до рівня 2000 р.). Введено в дію основних фондів фактичною вартістю понад 1,0 млрд. грн.

В той же час, основним джерелом інвестицій у будівництво залишалися власні кошти підприємств і організацій (84,5% загального обсягу), які використані переважно на реконструкцію і технічне переозброєння діючих підприємств, придбання обладнання та устаткування для новозбудованих об'єктів.

За рахунок усіх джерел фінансування у 2001 р. введено в експлуатацію 125,6 тис. м² загальної площі житла, 91,4 км газових мереж та магістральних газопроводів.

Процес залучення в Запорізький регіон інвестицій продовжується, але очевидно, що зарубіжні інвестори прагнуть вкладати свої капітали в довгострокове виробництво, а також значна частка іноземних інвесторів намагається отримати швидкий прибуток через дрібні фірми, тому й обсяг інвестицій невеликий.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Запорізької області на 2002 рік: Рішення №1 від 25.12.2001 сесії Запорізької обласної ради 23-го скликання (далі Програма розвитку на 2002 рік) охоплює аналіз соціально-економічної ситуації в області на початок 2002 р. Розділ цієї Програми – інвестиційна політика – є попереднім планом (1 рік) інвестиційної стратегії регіону [3].

Так, інвестиційна політика облдержадміністрації в 2002 році буде спрямована на збільшення обсягів залучення інвестицій в економіку області та підпорядкована пріоритетам впровадження нової інноваційної моделі її розвитку.

Слід відзначити мінімально необхідне завдання на 2002 рік: затвердження Програми збільшення обсягів залучення інвестицій для економічного розвитку Запорізької області на 2003 рік, розробивши її на основі відповідних проектів територіальних програм.

Основними джерелами інвестування визначаються власні кошти підприємств, кошти державного та місцевого бюджетів, ресурси фінансово-кредитних установ, інвестиційні зобов'язання в процесі приватизації, іноземні інвестиції. При цьому слід прогнозувати подальше збільшення питомої ваги власних коштів підприємств та залучення кредитних ресурсів у розвиток економіки кредитних ресурсів.

Перед керівництвом підприємства виникає питання вибору критеріїв ефективності проектів. Серед економістів поширена думка, що у процесі прийняття рішень методи, які ґрунтуються на складних математичних обчисленнях, дають змогу обрати абсолютно оптимальний варіант. Але насправді це твердження не безапеляційне. Адже навіть тоді, коли спеціалісти широко використовують математичні методи в оцінці інвестиційної діяльності, здійснюючи глибокий фінансовий аналіз, інвестиції не можуть бути обчислені лише кількісними величинами тому, що це набагато складніший процес. Якісний характер багатьох факторів, що мають певне значення для проекту, істотно обмежує можливість використання суто математичних методів і посилює роль людини у прийнятті рішень [12, с. 356].

Інвестиційна політика області проводиться в межах інвестиційної стратегії. Основною метою інвестиційної стратегії на рівні Запоріжжя та області є збільшення ефективності існуючого виробництва, а також структурна перебудова господарства: промислового виробництва, сільського господарства, інфраструктури тощо.

На сьогодні стратегічно пріоритетними для інвестування є напрямки:

- високотехнологічні галузі;
- енергозберігаючі технології;
- агропромисловий комплекс;
- добувна і металургійна галузі;
- конверсія;
- мале підприємство та інфраструктура [4].

Інвестиційна стратегія передбачає активізацію інвестування нерезидентів в Запорізьку область. В межах цього продовжується робота по залученню іноземних кредитів. Програмою на 2002 рік передбачено освоїти 17,1 млн. дол. капітальних вкладень у рамках реалізації “Програми інвестицій та розвитку системи водозабезпечення та очистки води м. Запоріжжя”, з них кредитів ЄБРР – близько 13 млн. дол. США. Опрацьовується питання щодо реалізації на базі Запорізького титано-магнієвого комбінату проекту “Центрально-європейський кремній” за рахунок іноземних кредитів.

Продовжиться робота по залученню коштів Української державної іноземної компанії на фінансування проектів підприємств області. На розгляді регіонального відділення компанії знаходяться заявки на кредитування інноваційних проектів таких підприємств, як державний завод “Вуглекомполімер”, ВАТ “Мелітопольпродмаш”, науково-дослідного інституту “Перетворювач”, ВАТ “Кремній-полімер”, ВАТ “Перетворювач” та інші.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Запорізької області на 2002 рік, зокрема її розділ – інвестиційна політика, реалізується в межах Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки. Основними завданнями останньої є: завершення формування стабільної-нормативно правової бази, яка б ґрунтувалася на принципах рівності всіх інвесторів; поживлення інвестиційної діяльності у спеціальних економічних зонах; підвищення інвестиційної привабли-

вості об’єктів приватизації; створення додаткових стимулів для залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки тощо.

Отже, інвестиційна стратегія Запорізької області передбачає залучення та ефективного використання інвестиційних ресурсів. Досягнення стратегічних цілей відбувається через сукупність планів і прогнозів: попередній план стратегії реалізується через Програму розвитку на 2002 рік; базовий план та етапи розвитку – через Програму розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки.

Головними висновками на рівні методологічного обґрунтування інвестиційного процесу є наступні:

1. Застосування системного підходу при визначенні конкретних напрямків удосконалення механізму формування інвестиційних ресурсів дозволило виявити, що коло основних внутрішніх джерел – це амортизаційний фонд, банківські кредити, залучені кошти, на активізацію яких у фінансуванні інвестиційних процесів спрямовано розробку зазначеного механізму.

2. Формування діючої інвестиційної політики на регіональному рівні нерозривно зв’язане з визначенням сутності категорії “регіон” і факторів виділення регіональної ланки в господарському комплексі країни.

3. Розв’язання проблеми формування ефективної інвестиційної політики на регіональному рівні є науково обґрунтований підхід до забезпечення умов залучення інвестицій у пріоритетні галузі економіки.

4. Підвищення інвестиційної привабливості регіону слід здійснювати за допомогою використання існуючих методів і показників оцінки інвестиційних рішень, властивих ринковій економіці, таких як період окупності інвестицій, метод капіталізованої вартості, метод розрахунку рентабельності інвестицій, метод внутрішньої відносної ставки, аналіз беззбитковості, аналіз чутливості інвестиційних про-

ектів до ризику, аналіз сценаріїв і метод Монте-Карло.

5. Вироблення економічної стратегії розвитку регіону, яка відповідає реаліям сучасного стану реформування і враховує екологічний фактор і сприяє підвищенню інвестиційної привабливості країни, регіону, галузі, окремого підприємства.

6. Збалансування розвитку регіону на основі раціонального використання мінерально-сировинних та інших природних ресурсів, науково-виробничого і трудового потенціалу для покращення умов життя та діяльності, зростання добробуту усіх верств населення.

7. Інвестиційна активність регіону слід здійснювати при активній новій економічній ролі держави у цих процесах, при збереженні окремих тенденцій в подальшій децентралізації управління в інвестиційній сфері.

8. Забезпечити мінімізацію ризиків при вкладенні капіталів в інвестиційну сферу регіону.

9. Суміщення інноваційної політики з інвестиціями. Це має забезпечувати процеси структурної перебудови, впровадження нової техніки та технології.

10. Сприяти зростанню ролі коштів населення регіонів так, як це визначає структуру і механізм управління інвестиційною політикою з боку регіональних органів державної влади.

Література

1. Войнаренко М.П. Реструктуризація, санація підприємств та інвестиції // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2002. – №5. – Ч.2, Т.3. – С. 87–90.
2. Краснов В., Радченко В. Глобалізація економіки та її вплив на державне регулювання іноземних інвестиційних потоків на рівні територій України // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2000. – №15. – Ч.5. – С. 239–244.
3. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Запорізької області на 2002 рік: Рішення №1 від 25.12.2001 сесії Запорізької обласної ради 23-го скликання.
4. Салихова Е. Земля за дніпровськими порогами // Огляд Українського ринку. – №6. – 2000. – С. 32.
5. Соціально-економічне становище Запорізької області за 2000 рік. – Запоріжжя: Запорізьке обласне управління статистики, 2001. – С. 9–10.
6. Указ Президента України від 22.02.2001 №108/2001 “Про додаткові заходи щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку України”.
7. Розпорядження голови Запорізької облдержадміністрації від 21.08.2001 № 839 “Про основні напрямки розвитку фондового ринку запорізької області на 2001-2005 рр.”
8. Розпорядження Запорізької облдержадміністрації від 24.05.2001 № 202 “Про фінансування будівництва особливо важливих об’єктів соціальної сфери”.
9. Розпорядження Запорізької облдержадміністрації від 25.05.2001 № 210 “Про затвердження складу конкурсної комісії та Порядку проведення на конкурсних засадах оцінки та відбору інвестиційних проектів, що передбачають залучення коштів обласного бюджету”.
10. Розпорядження Запорізької облдержадміністрації від 07.08.2001 № 363 “Про фінансування будівництва першочергових об’єктів з бюджету області в обсязі 5235,0 тис. грн.”.
11. Онищенко В.О. Методологічні основи дослідження інвестиційного процесу // Вісник Технологічного університету Поділля, 2002. – №5, Ч.2, Т.3. – С. 112–114.
12. Ткаченко А.М. Організація внутрішнього аудиту на промислових підприємствах: Монографія / Запоріжжя: Видавництво Запорізької державної інженерної академії, 2002. – 504 с.